

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ РЕСУРСІВ У ЗМІШАНІЙ МОДЕЛІ НАВЧАННЯ ELECTRONIC RESOURCES IN BLENDED LEARNING MODEL

У статті розглянуто проблему використання електронних ресурсів у змішаній моделі навчання студентів закладів вищої освіти. Актуальність проблеми зумовлена кризою традиційної системи навчання, яка загострилася у період пандемії і потребує нових підходів до визначення моделі освітнього процесу, що не тільки використовується в екстремальних умовах, а й окреслює напрями переходу професійної освіти на якісно новий рівень. На основі аналізу теоретичного доробку закордонних та вітчизняних учених акцентовано на практичному аспекті використання електронних ресурсів у вивченні курсу «Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти» за змішаною моделлю навчання. Обґрунтовуються фактори, які впливають на вибір моделі змішаного навчання, зокрема особливості студентської групи, що враховується у формуванні навчального контенту курсу. Звертається увага на необхідність чіткого визначення очікуваних результатів навчання у змісті сілабусу, який оприлюднюється для студентів на платформі MOODLE, що сприяє налаштуванню студентів на досягнення очікуваних результатів, усвідомленому ставленню до освітнього процесу. Презентовано можливості використання електронних ресурсів у вивченні курсу за моделлю змішаного навчання «Flex». Наводяться приклади лекційного вивчення теоретичного матеріалу як у синхронному, так і в асинхронному режимах (відеолекції з презентаціями, презентації, виклад тексту лекції, лекції на платформі ZOOM), а також включення до змісту лекцій Інтернет-ресурсів. Здійснено огляд можливостей використання електронних ресурсів та Інтернет-джерел на практичних заняттях та у самостійній роботі з метою формування суб'єктної позиції студентів, розвитку аналітичних навичок, критичного мислення. Визначено особливості опрацювання студентами електронних підручників, використання освітянських ресурсів «На урок», «Всеосвіта», організації очних і дистанційних індивідуальних та колективних консультацій. Пріділено увагу проблемам впровадження моделі змішаного навчання на сучасному етапі розвитку професійної освіти. Визначено комплекс умов, необхідних для ефективного використання електронних ресурсів у моделі змішаного навчання. З'ясовано, що впровадження моделі змішаного навчання залежить від командної роботи фахівців закладу вищої освіти.

Ключові слова: модель змішаного навчання, електронні ресурси, Інтернет-ресурси, асинхронне та синхронне навчання, Інтернет-джерела.

The article considers the problem of using electronic resources in a blended model of teaching students of higher education institutions. The relevance of the problem was caused by the traditional educational system which was worsened during the pandemic and requires new approaches to defining the model of the educational process, which is not only used in extreme conditions, but also outlines the directions of transition of vocational education to a qualitatively new level. Based on the analysis of theoretical achievements of foreign and Ukrainian scientists the emphasis is placed on the practical aspect of the use of electronic resources in the study of the course "Fundamentals of Pedagogical Measurements and Education Quality Monitoring" on a mixed model of learning. The factors influencing the choice of the model of blended learning are substantiated, in particular the peculiarities of the student group, which is taken into account in the formation of the educational content of the course. Attention is drawn to the need to clearly determine the expected learning outcomes in the syllabus content, which is published for students on the MOODLE platform, which helps to tune students to achieve the expected results, a conscious attitude to the educational process. The article presents the possibilities of using the electronic resources while studying the course according to the model of blended learning "Flex". The paper gives the examples lecture theoretical study material in synchronous and asynchronous modes (video lectures with presentations, presentations, text summary of the lecture, lecture on the ZOOM platform), and also includes online resources into the content of the lectures. It gives the overview of the use of electronic resources and online sources at workshops and independent work in order to create subjective students' position, development of analytical skills, critical thinking. The features of studying the electronic textbooks by students, educational resources using "На Урок", "Всеосвіта" organization of class consultation as well as distance, individual and collective consultations. Attention is paid to the problems of implementing blended learning model in the current development of vocational education. The author determines the complex of conditions that are necessary for the effective use of electronic resources in blended learning models. It is found out that the implementation of the blended learning model depends on the teamwork of specialists of higher education institutions.

Key words: blended learning model, electronic resources, Internet resources, asynchronous and synchronous mode of learning, Internet sources.

УДК 378.147

DOI <https://doi.org/10.32843/2663-6085/2020/30-1.38>

Ястребова В.Я.,

канд. пед. наук, професор,
професор кафедри педагогіки
та методик навчання
КЗВО «Хортицька національна
навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Сучасна система вищої освіти вже не уявляється без дистанційного навчання, яке значно поширило можливості задоволення індивідуальних потреб здобувачів освіти: вибір закладу, програми курсів, темпу, місця, часу навчання. Використання Інтернет-ресурсів сприяє входженню вітчиз-

няної вищої освіти у світовий та європейський освітній простір, дає змогу кожному студенту знайомитись із найновішими дослідженнями в галузі різних наук у різних країнах. Актуальність теми зростає в умовах світової кризи традиційного навчання, яка виявилася під час пандемії, коли з'явилася потреба в обмеженні соціаль-

них контактів. Неможливість відвідувати заняття очно можна компенсувати шляхом застосування інформаційно-комп'ютерних технологій, які інтенсивно розвиваються в останні десятиріччя.

Але на сучасному етапі розвитку освіти поряд із низкою переваг відзначаються й недоліки дистанційного навчання, серед яких головною називають обмеженість соціально-навчальних комунікацій студентів як із викладачем, так і один з одним.

Більшість учених і практиків підтримують впровадження моделі змішаного навчання (blended learning), яка долає ці вади шляхом комбінації традиційних та дистанційних форм та технологій навчання.

На сучасному етапі впровадження моделі змішаного навчання проблема полягає у недостатньому досвіді викладачів вищої школи щодо використання електронних ресурсів, здійснення дидактично обґрунтованого та логічно виправданого навчального процесу, в якому комбінуються аудиторні та дистанційні заняття.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема змішаного навчання у вищій школі стала предметом вивчення багатьох сучасних учених. У закордонних публікаціях останніх років змішане навчання аналізується крізь призму теорії руйнівних інновацій, на відміну від гібридного навчання як поєднання традиційних та інноваційних технологій навчання (Clayton M. Christensen, Michael B. Horn, Heather Staker, David Nagel), здійснюється огляд технологій проєктування моделей змішаного навчання (Tony Bates) та ін.

Серед досліджень сучасних українських учених найбільш ґрунтовно змішане навчання представлено в колективній монографії «Теорія та практика змішаного навчання» [6]. У зазначеному дослідженні висвітлено педагогічні аспекти змішаного навчання, технологію його проєктування, ідею використання гейміфікації, наведено приклади використання змішаного навчання в процесі вивчення технічних дисциплін.

Викладання за моделями змішаного навчання гуманітарних дисциплін у вищій школі висвітлюють В.В. Баркасі, С.Б. Баркасі, Н.В. Саєнко, В. Завгородній, О.А. Коньок, А. Шевцова та ін. [1; 2; 4].

Вчені зазначають, що змішане навчання розширює освітні можливості студентів за рахунок доступності та гнучкості, врахування їхніх індивідуальних освітніх потреб, а також темпу й ритму навчального матеріалу, стимулює формування суб'єктної позиції студента, персоналізує освітній процес [5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний теоретичний рівень розробки проблеми змішаного навчання у вищій школі, впровадження нової моделі відбувається в екстремальних умовах пандемії, і, як зазначається в рекомендаціях

МОН, потреба в нових підходах до навчання з обмеженням кількості аудиторних занять залишається проблемним питанням для значної частини освітянської спільноти [3], зокрема, це стосується й практики використання електронних ресурсів.

Мета статті – висвітлити можливості використання електронних ресурсів на прикладі вивчення курсу «Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти» за моделлю змішаного навчання.

Виклад основного матеріалу. На вибір моделі змішаного навчання впливають кілька факторів, і чи не найважливішим із них є особливості студентської групи. У Хортицькій національній навчально-реабілітаційній академії навчальна дисципліна «Основи педагогічних вимірювань та моніторингу якості освіти» вивчається на четвертому курсі першого бакалаврського рівня (спеціальність 013-початкова освіта). Група відрізняється такими особливостями:

1) студенти навчаються за фахом «вчитель початкової школи», а в цій ланці загальної середньої освіти ще не є поширеною тестова форма вивчення результатів навчання, і це потребує адаптації змісту курсу до професійних потреб студентів;

2) друга спеціальність, яку набувають студенти цієї групи, – вчитель англійської мови, що зумовлює врахування у змісті навчального контенту і цього напрямку;

3) усі студенти групи вже працюють вчителями початкової школи, тому вибрано гнучку модель змішаного навчання «Flex», за якою дистанційне навчання є основним, а очні зустрічі відбуваються за потребою студентів у вигляді консультацій групового або індивідуального формату;

4) більшість студентів знайомі тільки з паперовими тестами спрощеного формату, а деякі вважають, що для дітей молодшого шкільного віку не є прийнятним комп'ютерне тестування, змінити такі переконання можна тільки опануванням студентами практичних навичок комп'ютерного тестування, оболонки для тестів можна знайти саме в Інтернеті, тому потрібно звернутися й до цього ресурсу.

Як зазначається в рекомендаціях МОН, починати створення ефективної моделі змішаного навчання потрібно з чіткого визначення очікуваних результатів навчання та розуміння того, як вони співвідносяться із цілями освітньої програми [3]. Студенти знайомляться з ними у змісті сілабусу, розміщеного на платформі MOODLE, що налаштовує їх на досягнення очікуваних результатів, сприяє усвідомленому ставленню до навчального процесу.

У програмі курсу (120 годин, 4 модулі) переважає самостійна робота студентів: 20 лекційних

годин, 24 практичних, 76 годин для самостійної роботи.

Теоретичний матеріал за розкладом передусе практичним заняттям. Навчання відбувається як у синхронному, так і в асинхронному режимах. Проводяться відеолекції, презентації, викладається текст лекцій на платформі MOODLE. Таким чином, студенти можуть вибирати зручний темп вивчення теоретичної частини певного модулю. Широкі можливості для проведення колективних синхронних занять надає платформа ZOOM. Звичайно, форма і методи вивчення теоретичного матеріалу вибираються викладачем, але бажаним є використання різних форматів заради уникнення монотонності вивчення нового матеріалу. До змісту лекцій також включаються Інтернет-ресурси. Наприклад, у лекції з теми «Програми комп'ютерного тестування» здійснюється огляд таких програм, як-от: OpenTEST2, Асистент2, УТК (Універсальний тестовий комплекс), MyTest X тощо.

Звичайно, використовуються Інтернет-ресурси і на практичних заняттях, зокрема такі, що сприяють формуванню практичних навичок у текстології. За наведеними посиланнями знайти в тестах дистрактори та перевірити, чи відповідають вони необхідним вимогам, переглянути запис вебінару «Як створити Google форму7» Антоніни Букач та розробити власну форму.

Найбільше можливостей для залучення студентів до роботи з Інтернет-ресурсами надає включення електронних ресурсів до навчально-методичного забезпечення завдань для самостійної роботи студентів. Наведемо деякі з них.

1. Скласти тези за змістом вебінару. Поставити письмові запитання до ведучого.
2. За матеріалами вебінару «Креативні ідеї створення онлайн-тесту» скласти власний тест.
3. Ознайомитися з програмами для створення тестів. Вибрати з них такі, на яких можна створити адаптивний тест. Розробити адаптивний комп'ютерний тест.
4. Вивчити кілька Інтернет-джерел та заповнити матрицю «За і проти комп'ютерного тестування».

Варто підкреслити, що завдання для роботи з електронними ресурсами спрямовуються на формування суб'єктної позиції студентів, розвиток аналітичних навичок, критичного мислення.

Досить прийнятним для студентів є опрацювання електронних підручників. Завдання за підручниками не мають спрямовувати студентів тільки на знайомство з теоретичним матеріалом, в основному вони мають практичну спрямованість: користуючись підручником, підібрати приклади різних типів педагогічних тестів, використаних автором, опрацювавши указані викладачем сторінки підручника, визначити структуру педагогіч-

ного тесту, скласти матрицю відмінностей різних типів педагогічних тестів, скласти алгоритми створення тестів різного типу та ін.

Для студентів педагогічних спеціальностей у навчальний контент курсу варто включити посилання на освітянські сайти «Всеосвіта» та «На урок», на яких розміщено не тільки матеріали вебінарів щодо використання тестових технологій у закладах загальної середньої освіти, але й готові тести, розроблені вчителями, в тому числі й для учнів початкової школи.

Індивідуальні консультації проводяться як очно, так і на платформі ZOOM за затвердженим графіком, який доводиться до студентів через Google календар.

Безперечно, на початковому етапі масового впровадження моделі змішаного навчання виявилися й певні проблеми стосовно використання електронних ресурсів навчання. Головним чинником труднощів є недостатня цифрова компетентність викладачів, яка підсилюється психологічними чинниками, спричиненими поширеним стереотипним ставленням до дистанційного навчання як неповноцінного, такого, яке не може забезпечити якісну освіту. З боку студентів якість змішаного навчання знижується через відсутність відповідальності за результати самостійного навчання, очікування детального пояснення теми викладачем.

Для подолання цих проблем потрібне створення комплексу організаційних, психологічних, технічних, методичних умов, які ґрунтовно визначено в рекомендаціях МОН [3], що можливо тільки за умови командної роботи фахівців усього закладу вищої освіти.

Висновки. Модель змішаного навчання набуває пріоритетного значення у вищій професійній освіті. На сучасному етапі не можна розглядати її впровадження як вимушений екстремальними умовами тимчасовий процес. Викладачам вищої школи треба опанувати різні моделі змішаного навчання, достатньо представлені в літературних джерелах як перспективний напрям якісної підготовки фахівців нового покоління. Використання електронних ресурсів у змішаній моделі навчання має значний потенціал у забезпеченні якості освіти на основі реалізації персоніфікованого підходу, що й визначає подальший перспективний напрям дослідження проблеми.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Баркасі В.В., Баркасі С.Б. Використання змішаної форми навчання при викладанні іноземних мов у ВНЗ. *Молодий вчений*. 2015. № 2 (17). С. 203–205.
2. Завгородній В., Коньок О., Шевцова А. Комбінаторна модель у практиці змішаного навчання української мови як іноземної. *Актуальні про-*

блеми навчання іноземних студентів на сучасному етапі : матеріали міжнар. наук.-практ. семінару, м. Суми, 28–29 лютого 2012 р. С. 103–105.

3. Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. URL: <http://sur1.li/iccg>

4. Саєнко Н.В. Перспективи використання змішаного навчання у викладанні іноземної мови у ВНЗ. *Теорія та методика навчання та виховання*. 2017. Вип. 41. С. 127–137.

5. Кондакова М.Л., Латыпова Е.В. Смешанное обучение: ведущие образовательные технологии современности. *Вестник образования*. 2013. № 9 (2759). С. 54–64.

6. Теорія та практика змішаного навчання : монографія / В.М. Кухаренко, С.М. Березенська, К.Л. Бугайчук, Н.Ю. Олійник, Т.О. Олійник, О.В. Рибалко, Н.Г. Сиротенко, А.Л. Столяревська; за ред. В.М. Кухаренка. Харків : «Міськдрук», НТУ «ХПІ», 2016. 284 с.